

Nies het eerste ex. te Deurne, 15-V Van Wisselingh te Wassenaar. Daarna blijven de waarnemingen elkaar regelmatig volgen. 29 Mei nam Helmers een trek van vele honderden exx. waar bij Halfweg. Te Soest vloog *gamma* in Juni geregeld en was de derde decade zelfs gewoon tot talrijk. In de tweede helft van Juli is op vele plaatsen een duidelijke stijging in het aantal exx. te constateeren (Zuid-Beveland, Amsterdam, Santpoort, Middellie, Ede, Diepenheim, Oisterwijk, door diverse waarnemers op verschillende data als „veel”, of „talrijk” opgegeven). Blijkbaar vloog toen de eerste in ons land geboren generatie. Augustus vertoont een opvallende achteruitgang. Wel is de vlinder dagelijks aanwezig, maar in aanmerkelijk geringer aantal dan in Juli. September laat weer een opleving zien, vooral tegen de tweede helft (bijv. 11-IX enkele tientallen op klaver te 's Heer Hendrikskinderen, Wilmink; 12-IX zeer veel te Schiedam, Nijsen; in de tweede helft der maand talrijk te Aalbeek, Frater Th. Maessen). Ongetwijfeld vloog toen de tweede Nederlandsche generatie. In October nam het aantal snel af. Tolman zag die maand in Soest zelfs geen enkel ex. meer. Slechts enkelen merken den vlinder nog in November op: 2-XI aan den Purmerringdijk (De Boer), 3-XI 1 ex. aan den zeedijk te Borsele (Warren). Alleen Br. Antonius zag *gamma* te Uden de heele maand Octr. en begin Nov. talrijk op de bloemen, van koolzaad, maar na 5-XI, toen guur herfstweer inzette, werd, evenals bij de atalanta, geen ex. meer waargenomen.

16. *Catephia alchymista* Schiff. Geldrop, 13 Mei; Mierlo, 1 Juni; Deurne, 16 en 18 Mei (alle gevangen door Nies).

Van de trekkers, die niet in dit overzicht zijn opgenomen, kwam geen enkele melding binnen.

Conclusie. Hoewel 1943 over het geheel gerekend voor de Lepidopterologen tamelijk teleurstellend was, geldt dit zeker niet voor de immigranten. Het is wel het belangwekkendste seizoen geweest, waarvan ik tot nog toe een overzicht heb samengesteld en dat stellig nog lang bekend zal blijven als het „livornica-jaar.”

ADDENDA.

Na inzending van het manuscript ontving ik nog de trekgegevens van den heer C. Doets, welke de volgende aanvullingen opleverden:

Colias croceus Fourcroy. 6 Augustus, 1 ex. in den Beemster.

Vanessa cardui L. Op 22 Augustus eenige rupsen te Hilversum op *Carduus crispus* L., die 13 September 2 vlinders opleverden. Deze behoorden ongetwijfeld reeds tot de tweede (Nederlandsche) generatie.

Argynnis lathonia L. 22 Juni 2 exx. aan de Hollandsche Rading, 6 Augustus 1 ex. in den Beemster.

Amsterdam, Oude IJselstraat 12^{III}, Februari 1944.

Welke insecten zijn in Nederland op den Amerikaanschen eik te vinden?

door

D. MAC GILLAVRY.

Nu in ons land de Amerikaansche eiken *Quercus rubra* L. en *Q. palustris* L., etc. meer en meer worden aangeplant en deze eiken, vooral *rubra*, het in vruchtbaarheid en voortbrenging van kiemkrachtige eikels verre winnen van onze inlandsche eiken, zoodat spontane opslag in steeds toenemende mate te constateeren valt, is het gewenscht eens vast te stellen, welke insecten tegenwoordig op deze soorten te vinden zijn.

Veelal wordt de Amerikaansche eik, hierbij zal wel het meest *Q. rubra* bedoeld zijn, zoodanig vreemd aan ons bosch beschouwd, dat hij als voorbeeld wordt aangehaald van een plant, die hier niet thuis behoort en dan ook immuun is tegen de aanvallen van Nederlandsche insecten.

De vraag is, mag men dit nog steeds aannemen. Daarom zou ik boschbouwers, entomologen, etc., willen uitnoodigen, opgaven te doen van insecten op deze boomsoort gevonden.

Welke insecten in zijn geboorteland daarop voorkomen, is mij onbekend en ik weet geen gevallen, dat Amerikaansche insecten er hier te lande op gevonden zijn.

Zelf vond ik de rupsen van den grooten wapendrager *Phalera bucephala* L. talrijk op de bladeren in den zomer van 1936 te Nunspeet. Ook daarna telkens weer te Nunspeet en elders.

In 1943 waren te Nunspeet de rupsen van *Lophopteryx camelina* L. zeer algemeen, niet het minst op den Amerikaanschen eik.

De peperhuisjes van een *Rhynchites* spec. zag ik herhaaldelijk aan de bladeren. Deze peperhuisjes zagen er steeds slordiger uit dan die op den gewonen eik. De soort werd niet vastgesteld.

Gallen nam ik nog niet waar. Ook S. J. van Ooststroom zag nooit iets van dien aard, terwijl de gallencollectie van het Rijksherbarium evenmin iets bevat. In de eikels zag ik nog slechts eenmaal iets van larvenvraat. Er zat geen larve meer in.

De nu 20 à 30 jaar oude Amerikaansche eikenlanen in den uitleg van Nunspeet worden al aardig aangetast door de honingzwam *Armillaria mellea* (Vahl ex Fr.) Quél. en ook wel door de zwavelkopjes *Hypholoma fasciculare* Quél., zonder dat de aangetaste boomen er nog ziek uitzien.

Mijn dank aan Dr. van Ooststroom voor zijn hulp bij de nomenclatuur, enz.

Nunspeet 1943.

Onze drietand.

Een opwekking voor amateur-entomologen

door

D. MAC GILLAVRY.

Uit de inleiding van R. Paulian's „Les Coléoptères" (zie Bernet Kempers E.B. XI No. 253 p. 123—4) haal ik met instemming aan de volgende tirade: „Ne pouvant savoir ce qui a été fait sur le sujet, découragé par une bibliographie d'année en année plus étendue, le naturaliste amateur, de tous temps le meilleur des biologistes, ..., omet de signaler ses observations, ses captures, et apprend un beau jour avec étonnement que ce qu'il avait vu il y a longtemps vient d'être publié à l'étranger."

Welnu onze veldentomologen en speciaal onze jongeren, zullen hun observaties nu kunnen toetsen, wat de coleoptera betreft, aan het boek van Paulian. Het is een waardige tegenhanger voor het boek van Hering over de biologie der vlinders (1926), van Bischoff over die der hymenoptera (1927), van Chopard over de orthoptera (1937), alsmede, op meer beperkt faunistisch gebied, voor het mooie boek van Butler (1923) over de biologie der Britsche wantsen. Doen zij dit, dan zullen zij zien, hoeveel er nog valt aan te vullen en te vergelijken. Daarom raad ik hen dringend aan, zet uw licht niet onder de korenmaat, maar kom voor den dag met uw waarnemingen.

Voor ditmaal zou ik de aandacht willen vestigen op een vraagstuk onzen drietand *Typhaeus (Ceratophyus) typhaeus* L. betreffend en wel naar aanleiding van een zinsnede in het andere door Bernet Kempers l.c. p. 124 behandelde boek van Paulian Faune de France, Coléoptères scarabaeides 1941. Op pag. 22. zegt nl. Paulian: „Quelques espèces, au contraire, préfèrent les sols compacts: tels sont les *Copris* et les *Bubas*, mais surtout les *Sisyphus* et les *Typhaeus* qui semblent éviter le sable le plus possible."

Wanneer men in den nawinter onze heidevelden bezoekt, zandig terrein bij uitnemendheid, kan men de aldaar heerschende activiteit van *Typhaeus* genoeg opmerken, mits... er nog schapen zijn. Terwijl ook op de nu sterk teruggedrongen heide rondom Nunspeet vroeger schapen en drietand alom tegenwoordig waren, heb ik in 1943 geen een drietand meer gezien. Ik twijfel niet, of in Elspeet zullen zij nog wel aanwezig zijn, daar zijn nog schapen genoeg. Hoe staat het tegenwoordig in dit opzicht met het heidenatuurreserveaat in het Gooi?

Men zegt, dat bij gebrek aan schapenkeutels, geiten- en konijnenkeutels een tijdlang als surrogaat kunnen dienen. Alweer een vraag, is dit werkelijk zoo en indien ja, voor hoeveel jaren?

En nu de hoofdvraag waarom ik deze opwekking schrijf. Zou *Typhaeus* bij ons zijn gangen graven in zuiver zand, of zou hij dit doen ter plaatse waar leem in den grond zit? Is dit laatste het geval, dan zou er geen tegenstelling zijn met Paulian's uitspraak. Dat moet nog onderzocht worden, wij weten het niet. Maar hoe weet *Typhaeus* waar onder het zand leem zit? Misschien echter ligt het vraagstuk geheel anders en is onze diluviale zandgrond in den tijd, dat *Typhaeus* aan het graven is, door zijn vochtgehalte hard genoeg om voor zoo'n kever een „sol compact" te representeeren. We zijn dan boven op een der tegenwoordige stokpaardjes gezeten, nl. op het mikroklimaat en den invloed daarvan op de bodemgesteldheid.

Nunspeet, Groenelaantje 7, Februari 1944.
